

Гірничий аудит

Основні поняття та визначення
Лекція №1

План

1. Характеристика аудиторської діяльності
2. Загальні положення раціонального природокористування
3. Визначення гірничого аудиту

1. Характеристика аудиторської діяльності

Основною метою аудиторської діяльності є встановлення достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності економічних суб'єктів і відповідності здійснених ними фінансових і господарських операцій чинним нормативним актам.

Ряд вітчизняних і зарубіжних фахівців приводить більш загальні визначення сутності аудиту та його завдань. Так, в одній з відомих американських монографій, присвяченій аудиту [Фінанси і статистика. *Аренс Е.А., Лоббек Дж.К., 1995*], наводиться таке визначення сутності аудиту: «Аудит - це процес, через який компетентний незалежний робітник накопичує й оцінює свідчення про інформацію, що піддається кількісній оцінці і відноситься до специфічної господарської системи, щоб визначити і виразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям».

Виділяються три типи аудиту: операційний аудит , аудит на відповідність і аудит фінансової звітності.

Операційний аудит - це перевірка будь-якої частини процедур і методів функціонування господарської системи з метою оцінки її продуктивності та ефективності. По завершенні аудиту цього типу менеджеру зазвичай видаються рекомендації щодо вдосконалення.

Аудит на відповідність. Мета аудиту цього типу - визначити, чи дотримуються в господарській системі ті специфічні процедури або правила, які приписані персоналу вищим керівництвом (адміністрацією).

Аудит фінансової звітності виконується для того, щоб визначити, чи узгоджується зведена фінансова звітність з певними критеріями. Зазвичай критеріями є загальноприйняті бухгалтерські принципи, хоча поширена також практика проведення аудиту фінансової звітності.

У країнах з розвиненими ринковими відносинами асортимент і обсяг послуг, що надаються аудиторськими фірмами, дуже великий і охоплює бухгалтерський облік, оподаткування, питання управлінської діяльності та інформаційних технологій, маркетинг, оцінку матеріально-виробничих запасів, економічне планування та прогнозування, банківська і страхова справа та ін.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в сучасних умовах поняття «аудит» може трактуватися досить широко і розуміти перевірку всіх сторін діяльності економічного суб'єкта.

2. Загальні положення раціонального природокористування

Раціональне використання надр це система вимог, реалізація яких забезпечує повне і комплексне використання ресурсів надр для задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства. Ці вимоги мають *геологічну, гірничотехнічну, технологічну та економічну спрямованість*, повинні враховуватися при видачі спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами та виконуватися всіма користувачами надр відповідно до їх компетенції, правами та обов'язками.

У разі порушення цих вимог право користування надрами може бути обмежено, тимчасово припинено або припинено спеціально уповноваженими державними органами відповідно до законодавства у сфері користування надрами.

Вимоги до раціонального використання надр, що мають геологічну спрямованість, включають:

- забезпечення повноти геологічного вивчення надр;
- проведення випереджаючого геологічного вивчення надр, що забезпечує достовірну оцінку запасів корисних копалин або властивостей ділянки надр, наданої у користування в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- проведення державної експертизи та державного обліку запасів корисних копалин, а також ділянок надр, що використовуються в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Вимоги до раціонального використання надр, що мають гірничотехнічну спрямованість, включають:

- забезпечення найбільш повного вилучення з надр запасів основних і спільно з ними залягаючих корисних копалин або супутніх компонентів;
- достовірний облік видобутих і залишених в надрах запасів основних і спільно з ними залягаючих корисних копалин і супутніх компонентів при розробці родовищ корисних копалин.

Вимоги до раціонального використання надр, що мають технологічну спрямованість, включають:

- суворе дотримання технологічних схем переробки мінеральної сировини, що забезпечують повне і комплексне вилучення з неї корисних компонентів, облік і контроль розподілу корисних компонентів на різних стадіях переробки та ступеня їх вилучення з мінеральної сировини;
- подальше вивчення технологічних властивостей і складу мінеральної сировини, проведення дослідних технологічних випробувань з метою вдосконалення технології переробки мінеральної сировини;
- найбільш повне використання продуктів і відходів переробки, складування, облік і збереження тимчасово не використовуваних продуктів і відходів виробництва, що містять корисні компоненти.

Вимоги до раціонального використання надр, що мають економічну спрямованість, включають:

- геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин на основі критеріїв і вимог, що встановлюються державною комісією з запасів, з метою визначення промислової цінності родовищ, найбільш ефективних і безпечних (у технічному та екологічному відношенні) способів їх відпрацювання та постановки запасів на державний баланс.

Охорона надр - це система вимог, реалізація яких забезпечує дотримання встановленого порядку користування надрами при їх геологічному вивченні, видобутку корисних копалин, будівництві та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, захороненні промислових відходів виробництва і задоволенні інших державних і громадських потреб.

Ці вимоги повинні враховуватися при видачі спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами та виконуватися усіма користувачами надр відповідно до їх компетенції, прав та обов'язків. У разі порушення вимог до охорони надр право користування надрами може бути обмежено, тимчасово припинено або скасовано уповноваженими на те державними органами відповідно до законодавства України у сфері користування надрами.

Вимоги до охорони надр включають:

- охорону родовищ корисних копалин від затоплення, обводнення, пожеж та інших факторів, що знижують якість корисних копалин і промислову цінність родовищ або ускладнюють їх розробку;
- запобігання забрудненню надр при проведенні робіт, пов'язаних з користуванням надрами, особливо при підземному зберіганні нафти, газу або інших речовин і матеріалів, захороненні шкідливих речовин і відходів виробництва, скиданні стічних вод;
- дотримання встановленого порядку консервації та ліквідації підприємств з видобутку корисних копалин і підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- попередження самовільної забудови земельних ділянок, розташованих над родовищами корисних копалин, і дотримання встановленого порядку використання цих площ в інших цілях;
- запобігання накопиченню промислових і побутових відходів на площах водозбору і в місцях залягання підземних вод, що використовуються для питного або промислового водопостачання.

3. Визначення гірничого аудиту

Гірничий аудит - процес (процедура) оцінки достовірності технічної звітності гірничого підприємства та відповідності його виробничої діяльності нормативним правовим актам і технічним вимогам.

Гірничий аудит є складовою частиною аудиту надрокористування.